

Referentiekader Passend onderwijs

Januari 2013

Het Referentiekader is opgesteld door:

PO-Raad

VO-Raad

AOC Raad

MBO Raad

Vooraf

Alle kinderen en jongeren in ons land verdienen een passende onderwijsplek. Dat geldt in het bijzonder voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Leraren, onderwijsondersteunend personeel, schoolleiders en schoolbesturen staan gezamenlijk voor de taak om dat waar te maken. Het nieuwe stelsel passend onderwijs betekent een aanscherping van deze verantwoordelijkheid.

Uitgangspunt bij de uitvoering van passend onderwijs is bestuurlijke ruimte voor het onderwijsveld. Naast de slanke wetgeving vanuit het ministerie hebben de sectorraden de verantwoordelijkheid genomen om ten behoeve van de bestuurlijke ruimte van schoolbesturen een referentiekader op te stellen. Voor de totstandkoming van het document hebben wij intensief en constructief overleg gevoerd met ouderorganisaties, onderwijsvakorganisaties en ketenpartners.

Het referentiekader bestaat uit een algemeen deel dat nu voor u ligt en dat door de gezamenlijke raden is vastgesteld. Daarnaast is onder regie van de onderscheiden sectorraden een instrumentarium in ontwikkeling dat is toegesneden op de verschillende onderwijssectoren en steeds zal worden geactualiseerd. Het instrumentarium heeft vooral een faciliterend karakter.

Het instrumentarium is beschikbaar via de websites van de sectorraden: PO-Raad, VO-Raad, MBO Raad en AOC Raad en www.passendonderwijs.nl

De sectorraden nemen het referentiekader als leidraad en hanteren daarbij het principe 'pas toe of leg uit'. De kern van het referentiekader is samengevat in tien referenties, aan de hand waarvan schoolbesturen zichtbaar maken hoe zij uitvoering geven aan passend onderwijs. Op de tien referenties is de Code goed bestuur van toepassing.

De budgettaire ruimte die ons wordt geboden is mede bepalend voor de mate waarin wij aan de doelstellingen van passend onderwijs kunnen voldoen. Met dit referentiekader spreken wij echter de ambitie uit dat wij alle kinderen en jongeren het onderwijs kunnen bieden dat bij hen past. Wij hopen deze maatschappelijke opdracht met gezamenlijke inspanning en steun te kunnen realiseren.

Utrecht, januari 2013

Namens de sectororganisaties PO-Raad, VO-Raad, AOC Raad, MBO Raad,

Wim Ludeke

Inhoudsopgave

1	INLEIDING EN VERANTWOORDING	5
1.1	Onderwijsondersteuning en jeugdzorg: omslag gewenst	5
1.2	Hoofdlijnen wettelijk kader Passend onderwijs	6
1.3	Functie en werking van het referentiekader	7
1.4	Opbouw van het referentiekader	8
1.5	Begrippenkader.....	8
2	INHOUDELIJK KADER	9
2.1	Passend onderwijs in breed perspectief	9
2.2	Gewenste omslag	9
2.3	Goed onderwijs.....	10
2.4	Basisondersteuning.....	11
2.5	Een dekkend aanbod van extra onderwijsondersteuning	13
2.6	Toewijzing van extra ondersteuning	14
2.7	Docenten zijn goed toegerust.....	15
2.8	Ouders in positie.....	16
3	INRICHTING SAMENWERKINGSVERBAND	19
3.1	Samenwerken in de regio.....	19
3.2	Uitgangspunten bestuurlijke (her)inrichting	19
3.3	Verdeling van middelen	21
3.4	Het onderwijsondersteuningsplan.....	22
3.5	Samenwerking met gemeente	23
3.6	Medezeggenschap	23
3.7	Extern toezicht.....	23
3.8	Tien referenties voor passend onderwijs.....	24

Bijlage 1 Begrippenlijst

Bijlage 2 Afkortingen

1 INLEIDING EN VERANTWOORDING

1.1 Onderwijsondersteuning en jeugdzorg: omslag gewenst

Al lange tijd is er in ons land een discussie gaande over zorg voor leerlingen. De laatste jaren zijn als gevolg van de toenemende verwijzing naar het (voortgezet) speciaal onderwijs en de leerlinggebonden financiering (lgf) bovendien de betaalbaarheid en beheersbaarheid van het stelsel voor extra onderwijsondersteuning ter discussie komen te staan. De minister benoemt de volgende knelpunten¹: te veel druk op de duurste voorzieningen, beperkte keuzevrijheid van ouders, kinderen vallen tussen wal en schip, complexiteit en bureaucratie in het systeem, ondersteuning op scholen is onvoldoende afgestemd op het brede (jeugd)zorgdomein en tot slot is de kwaliteit van het onderwijs en de toerusting van leerkrachten onvoldoende.

Ook het functioneren van de jeugdzorg staat al langere tijd ter discussie. De tekortkomingen van de huidige inrichting zijn kort samen te vatten als: we zien problemen te laat, we handelen niet snel genoeg, het speelveld is te vol en als gevolg daarvan hebben we te maken met veel afstemmings- en aansluitingsproblemen. Zorgwekkend is de constatering dat Nederland enerzijds het hoogste welbevinden onder de 'doorsnee' jeugd heeft, maar anderzijds een explosieve groei kent van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van een vorm van zorg². De commissie Toekomstverkenning jeugdzorg (2010) geeft als mogelijke verklaringen een lagere acceptatie van afwijkend gedrag, toename van multi-problematiek, onvoldoende effectieve preventie en een trend van medicalisering.

De knelpunten in de jeugdzorg en de onderwijsondersteuning zijn vergelijkbaar. Voor een deel betreft het ook dezelfde kinderen en gezinnen. Voor beide sectoren is een beweging 'naar de voorkant' gewenst: zorg en ondersteuning zoveel mogelijk in de directe leefomgeving van jeugdigen en ouders organiseren, versterking van hun eigen kracht en ondersteuning van beroepsopvoeders, zoals leerkrachten. Streven is om met passend onderwijs de preventieve aanpak in het reguliere onderwijs verder te versterken en alle kinderen en jongeren het onderwijs te laten volgen dat bij hen past. Met de decentralisatie van de jeugdzorg krijgen gemeenten de taak een samenhangende zorgstructuur te realiseren die goed aansluit op basisvoorzieningen waar jeugdigen en ouders gebruik van maken. Daartoe behoort in elk geval het onderwijs. Ook de decentralisatie van de begeleidingsfunctie in de AWBZ, de veranderingen in het persoonsgebonden budget en het verlagen van de IQ grens in de jeugdzorg hebben gevolgen voor de organisatie van de zorg. Afstemming van de verschillende verandertrajecten op het terrein van jeugd en onderwijs is daarom van belang.

¹ Wetsvoorstel, p.76-83.

² Visiedocument G32, maart 2011

1.2 Hoofdpijnen wettelijk kader Passend onderwijs

Passend onderwijs gaat over alle kinderen en jongeren in de leeftijd tot 23 jaar en heeft betrekking op alle reguliere en specifieke onderwijsvoorzieningen die kunnen bijdragen aan een succesvolle schoolloopbaan.

Het nieuwe wettelijk systeem richt zich met name op leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Dit systeem moet in ieder geval aan de volgende voorwaarden voldoen³:

- Budgettaire beheersbaarheid en transparantie
- Geen thuiszitters
- Minder bureaucratie
- Noodzaak tot labellen van kinderen vervalt
- Handelingsbekwame leerkrachten
- Afstemming met andere sectoren

Zorgplicht is geheel van maatregelen Kernelementen van de nieuwe wet zijn de zorgplicht, de niet vrijblijvende samenwerking tussen schoolbesturen en budgetfinanciering. Het geheel van maatregelen dat betrekking heeft op de onderwijsondersteuning van zittende en nieuwe leerlingen (aanmelding, inschrijving en toelating) vat de wetgever samen in het juridisch begrip zorgplicht. De zorgplicht ligt bij het bevoegd gezag van de school en is van toepassing op leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en die niet zonder meer het onderwijs kunnen doorlopen. Als een school geen passende onderwijsplek kan bieden, moet zij ervoor zorgen dat de leerling op een andere school kan worden geplaatst.

Niet vrijblijvende samenwerking Om de zorgplicht waar te kunnen maken moeten alle scholen voor regulier en (voortgezet) speciaal onderwijs binnen een samenwerkingsverband met elkaar samenwerken. Deze samenwerking is niet vrijblijvend. Doel is om gezamenlijk een dekkend aanbod van onderwijsondersteuning in de regio te bieden, zodanig dat leerlingen – al dan niet met extra ondersteuning - een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken.

Gelijke behandeling Ongeacht de afspraken die er binnen een samenwerkingsverband worden gemaakt over de uitvoering van de zorgplicht is voor alle individuele schoolbesturen in alle sectoren de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz) van kracht. Artikel 2 van deze wet bepaalt dat individuele schoolbesturen ertoe verplicht zijn doeltreffende aanpassingen te verrichten voor een leerling met een beperking (zoals bedoeld in de Wgbh/cz), tenzij deze een onevenredige belasting voor de school vormen.

Zorgplicht in mbo Het middelbaar beroepsonderwijs neemt binnen passend onderwijs een aparte positie in. Het mbo kent geen speciaal onderwijs. Voor het mbo ligt de zorgplicht verankerd in de Wgbh/cz zoals hiervoor genoemd. Door de grote spreiding van mbo-instellingen nemen zij geen deel aan de samenwerkingsverbanden. Bij de vormgeving van passend onderwijs voor jongeren tot 23 jaar spelen zij echter een essentiële rol. Het mbo volgt in grote lijnen de ambities van het referentiekader. Daar waar het om specifieke eisen ten aanzien van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs geldt dit niet voor het mbo⁴. In de uitwerking per sector en het instrumentarium wordt verder ingegaan op sectorspecifieke zaken.

³ Wetsvoorstel, p.83-84

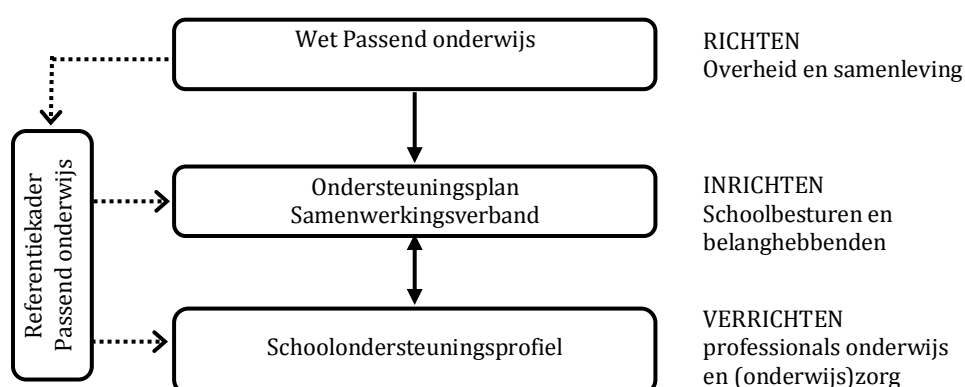
⁴ Meer over de relatie passend onderwijs en mbo is in het wetsontwerp te vinden op in art. IV (p.45-46), art XXXVI (p.68) en in de Memorie van toelichting op p.111, 117-119, 127, 176.

1.3 Functie en werking van het referentiekader

Twee wettelijke documenten Het referentiekader richt zich op schoolbesturen en samenwerkingsverbanden in het primair en voortgezet onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs en op de besturen in het middelbaar beroepsonderwijs. Het (voortgezet) speciaal onderwijs omvat in het referentiekader alleen cluster 3 en 4⁵.

Cluster 1 en 2 Voor cluster 1 geldt al langer een landelijke systematiek en cluster 2 transformeert de komende jaren naar ditzelfde model, inclusief landelijke budgettering. Daarbij zal toewijzing van ondersteuning plaatsvinden door een Commissie van onderzoek die de landelijk vastgestelde indicatiecriteria volgt. Bij cluster 1 en 2 wordt niet gesproken over zorgplicht, maar over ondersteuningsplicht. Dit betekent dat de landelijke voorzieningen voor cluster 1 en 2 zich verplichten om voor geïndiceerde leerlingen die onderwijs volgen op een reguliere school ambulante expertise/ondersteuning te bieden. Wanneer in het referentiekader wordt gesproken over leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en waarover in het samenwerkingsverband afspraken moeten worden gemaakt, dan heeft dit ook betrekking op afspraken met voorzieningen voor cluster 1 en 2.

De wet onderscheidt twee verplichte documenten voor passend onderwijs: het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en het ondersteuningsprofiel van de school. Onderstaand schema laat de relatie tussen wettelijk kader, wettelijke documenten en het referentiekader.

Code Goed Bestuur Voor vertrouwen in de werking van het referentiekader is bestuurlijke verankering een eerste voorwaarde. Daarbij zal een relatie worden gelegd met de Code Goed Bestuur. De code biedt uitgangspunten voor het handelen volgens het principe 'pas toe of leg uit'. Schoolbesturen die zijn aangesloten bij de sectorraad voor po of vo committeren zich aan de code en daarmee aan het referentiekader.

Samenvattend

- Het Referentiekader is het geheel van werkwijzen en afspraken waarnaar schoolbesturen en samenwerkingsverbanden zich richten bij de vormgeving van passend onderwijs.
- Het Referentiekader helpt bij het opstellen van het regionaal ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en bij de ondersteuningsprofielen van de scholen.
- Het Referentiekader is van en voor de (samenwerkende) schoolbesturen en ondersteunt de samenwerking met (keten)partners en andere belanghebbenden.

⁵ Zie begrippenlijst in bijlage voor omschrijving clusterindeling.

1.4 Opbouw van het referentiekader

Leeswijzer Na dit inleidende hoofdstuk beschrijft hoofdstuk 2 het inhoudelijk kader. In hoofdstuk 3 worden de bestuurlijk/juridische en financiële afspraken beschreven die van belang zijn voor de inrichting van het samenwerkingsverband passend onderwijs. In hoofdstuk 4 zijn de afspraken opgenomen over de transitiefase tot 2014.

*1 referentiekader
3 gereedschapskisten* Het algemene deel van het referentiekader is vastgesteld door de gezamenlijke sectorraden. Dit deel wordt uitgewerkt in drie sectorale 'gereedschapskisten' die onder de verantwoordelijkheid van de verschillende sectorraden vallen en dynamisch van aard zijn. Deze documenten bevatten sectorspecifieke uitwerkingen (bestuurlijk, juridisch en financieel) en hulpmiddelen (praktijkbeschrijvingen, modellen en formats) die de inrichting van passend onderwijs in de (nieuwe) samenwerkingsverbanden faciliteren.

We onderscheiden drie 'gereedschapskisten':

- Instrumentarium Primair (speciaal) onderwijs;
- Instrumentarium Voortgezet (speciaal) onderwijs, inclusief vmbo groen;
- Instrumentarium Middelbaar beroepsonderwijs, inclusief mbo groen.

1.5 Begrippenkader

*Ondersteuning in plaats
van zorg* In het wetsvoorstel wordt gesproken over 'ondersteuning' van leerlingen in plaats van over 'zorg' aan leerlingen. Daarmee wordt het nadrukkelijk onderscheiden van 'zorg' zoals deze term betekenis heeft binnen het domein van jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg.

Vanuit de meerwaarde van een sectoroverstijgend referentiekader wordt in dit werkdocument gekozen voor eenduidige begrippen. Dit betekent:

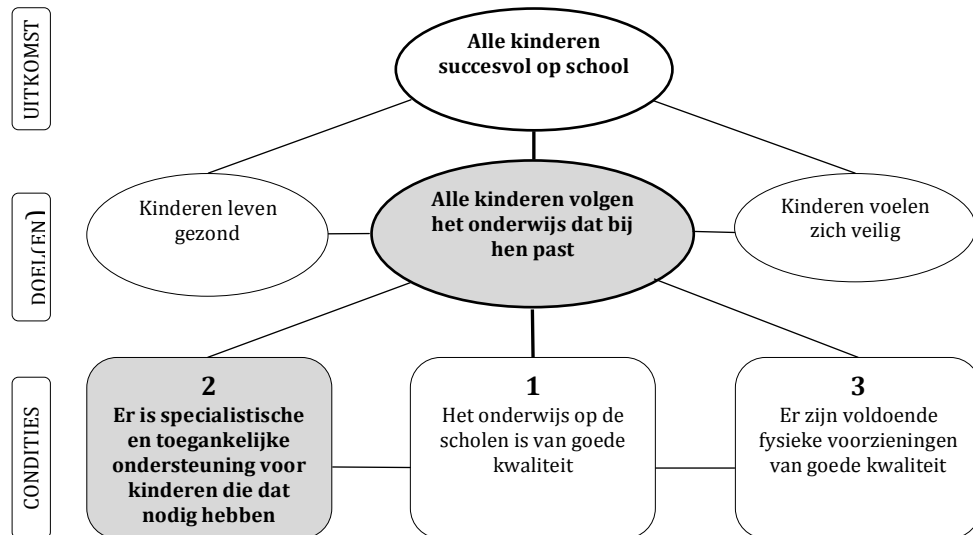
- waar kinderen staat wordt ook bedoeld jongeren;
- waar leerling staat wordt ook bedoeld deelnemer/student (mbo);
- waar leraar staat wordt ook bedoeld docent, en vice versa;
- waar school staat wordt ook bedoeld opleiding of onderwijsinstelling (mbo);
- in bestuurlijke zin wordt waar 'school' staat bedoeld op 'bevoegd gezag'; in organisatorische zin wordt bedoeld op schoolleiding en team;
- waar jeugdzorg staat worden vooruitlopend op nieuwe wetgeving zowel de gemeentelijke taken rond het preventief jeugd beleid, het maatschappelijk werk en de jeugdgezondheidszorg bedoeld als de huidige provinciale (en grootstedelijk) georganiseerde jeugdzorg en
- waar ketenpartners staat wordt bedoeld op lokale/regionale instanties die een bijdrage (kunnen) leveren aan een sluitende keten jeugd en onderwijs, zoals bijvoorbeeld: scholen, (bureau) jeugdzorg, peuterspeelzalen/kinderdagverblijven, (school)maatschappelijk werk, politie, justitie, jeugdgezondheidszorg/GGD, Jeugd-ggz, AMK, (sport)verenigingen, leerplicht, RMC-functie, verslavingszorg, buitenschoolse opvang, welzijnswerk en zorgaanbieders in het kader van de AWBZ.

In bijlage 1 en 2 is een begrippenlijst en een lijst met afkortingen opgenomen.

2 INHOUDELIJK KADER

2.1 Passend onderwijs in breed perspectief

De opdracht Om tot een dekkend aanbod van onderwijsondersteuning te komen, is samenwerking vanuit een gezamenlijke visie noodzakelijk. In onderstaand model wordt de visie op passend onderwijs in een breed maatschappelijk perspectief geplaatst.

Uitgangspunt is dat alle kinderen en jongeren zorg en aandacht nodig hebben en ouders voor de opvoeding de eerst verantwoordelijken zijn. Onderwijs en onderwijsondersteuning zijn onlosmakelijk met elkaar en met de opvoeding verbonden. Vanuit dit brede perspectief wordt specialistische en toegankelijke ondersteuning voor kinderen die dit nodig hebben op een vernieuwende manier vorm gegeven.

Maatschappelijke resultaten Een veilige en gezonde omgeving, goed onderwijs en passende zorg en ondersteuning dragen bij aan een succesvolle schoolloopbaan. Ieder kind moet de gelegenheid krijgen zich binnen zijn/haar mogelijkheden ten volle te ontplooiën in een schoolklimaat van hoge verwachtingen.

De positieve uitkomsten van passend onderwijs voor alle kinderen en jongeren zullen uiteindelijk zichtbaar moeten worden in de volgende maatschappelijke resultaten.

- meer jongeren behalen een startkwalificatie;
- meer jongeren verwerven duurzaam een inkomen uit arbeid;
- meer jongeren participeren actief in de samenleving.

Deze uitkomsten zijn alleen haalbaar als voorzieningen voor jeugd en onderwijs structureel en doelgericht samenwerken.

2.2 Gewenste omslag

De inhoudelijke veranderingen die met passend onderwijs worden beoogd kunnen langs de volgende met elkaar samenhangende lijnen worden beschreven: van curatie naar preventie, van indiceren naar arrangeren en van sectoraal naar integraal en intersectoraal. Behoud van het goede is hierbij uiteraard uitgangspunt.

Van curatie naar preventie In de eerste plaats willen we een beweging inzetten van curatieve naar meer preventieve ondersteuning. Binnen het nieuwe stelsel van passend onderwijs is het streven om via preventie en kwaliteitsverbetering de uitstroom van leerlingen naar bovenscholse voorzieningen te reduceren.

Mogelijke besparingen komen ten goede aan uitbouw en verdere versterking van de onderwijsondersteuning op scholen. Op deze manier profiteren meer kinderen van goede ondersteuning. Dit vraagt om een nieuwe benadering om de expertise van het (voortgezet) speciaal onderwijs en jeugdzorg school- en thuisnabij in te zetten.

Van indiceren naar arrangeren Indicietelling op basis van slagboomdiagnostiek maakt plaats voor handelingsgerichte diagnostiek. Binnen het nieuwe stelsel staat de onderwijsondersteuningsvraag centraal: *wat* heeft dit kind *in deze situatie* nodig, *hoe* gaan we dat organiseren en arrangeren, *wie* hebben we daarvoor nodig en *hoeveel* kost het? Dit vereist een flexibele inzet van expertise en voorzieningen die nu deel uitmaken van bijvoorbeeld speciaal basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voorzieningen voor jeugdzorg en opvoedondersteuning.

Van sectoraal naar integraal en intersectoraal De derde beweging is de ontwikkeling van sectoraal naar intersectoraal en integraal denken en werken. Preventieve ondersteuning beperkt zich niet tot de school. Opvoed- en opgroeiondersteuning moet integraal onderdeel zijn van het totale zorg- en ondersteuningssysteem rond de school en het gezin. Ook de handelingsgerichte diagnostiek heeft een integraal karakter. Intersectoraal werken bevordert een goede begeleiding van kwetsbare kinderen in de overgang tussen onderwijssectoren (vve-po-vo-mbo). Schoolbesturen maken afspraken hoe zij een effectieve overgang van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bevorderen. De continuïteit in de onderwijsloopbaan moet daarbij worden geborgd.

2.3 Goed onderwijs

Kwaliteit van onderwijs is een voorwaarde om deze omslag waar te maken. In het visiemodel is dat de belangrijkste pijler onder passend onderwijs. Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte zijn sterker afhankelijk van goed onderwijs dan andere leerlingen. Tegelijkertijd worden hogere eisen gesteld aan het onderwijs voor deze groep. Met extra inzet en deskundigheid moeten we proberen de doelstelling van passend onderwijs waar te maken. Dit betekent een investering in goede didactische kwaliteiten van docenten, een pedagogisch klimaat van hoge verwachtingen en een schoolcultuur waarin resultaten op alle niveaus zichtbaar worden gemaakt⁶.

Opbrengstgericht werken Opbrengstgericht werken en passend onderwijs vormen daarmee twee hoofdaspecten van goed onderwijs. Voor een succesvolle schoolloopbaan zijn met name een goede beheersing van taal en rekenen, doorlopende leerlijnen – zowel cognitief als pedagogisch-didactisch – en een doorlopende lijn in zorg en ondersteuning in en om de school ook absolute voorwaarden.

Schoolondersteuningsprofiel Goed onderwijs impliceert ook goede onderwijsondersteuning. De wet schrijft voor dat iedere school⁷ in het samenwerkingsverband een ondersteuningsprofiel heeft. Het schoolondersteuningsprofiel is een beschrijving van de voorzieningen die zijn getroffen voor leerlingen die extra ondersteuning behoeven⁸. Deze voorzieningen kunnen eventueel in samenwerking met ketenpartners worden geboden. De basisondersteuning die binnen het samenwerkingsverband op iedere school wordt geboden wordt eveneens in de beschrijving opgenomen.

⁶ Zie ook: Bestuursakkoord PO-Raad (17 jan 2012) en VO-Raad (14 dec 2011)

⁷ Hieronder worden alle scholen voor regulier onderwijs, sbo, praktijkonderwijs en (v)so gerekend.

⁸ Wetsvoorstel, artikel II onder A: artikel 1 lid 4. In de wet is sprake van de term 'basisondersteuningsvoorziening' Artikel 18a lid 8 sub a van de Wet op het primair onderwijs; Artikel 17a lid 8 sub a Wet op het voortgezet onderwijs.

2.4 Basisondersteuning

*Waarom
basisondersteuning*

Wettelijk is vastgelegd dat het samenwerkingsverband een niveau van basisondersteuning vaststelt in het ondersteuningsplan. De wet biedt ruimte om een eigen invulling te geven aan de afspraken over het niveau van basisondersteuning. Nadere definiëring is daarom noodzakelijk. Ouders moeten weten wat zij tenminste van iedere school in de regio mogen verwachten als het om onderwijsondersteuning gaat. Daarmee wordt ook duidelijk welke bekwaamheidseisen aan het personeel kunnen worden gesteld. Een verbreding van interventies in de onderwijs- ondersteuningsstructuur binnen de school heeft immers consequenties voor het handelen van professionals. De competenties en bevoegdheden die nodig zijn om meer onderwijsondersteuning binnen de school te organiseren moeten binnen de school (al dan niet met inzet van anderen) beschikbaar zijn. Het is de opdracht voor scholen en schoolbesturen om tot een continuüm van onderwijsondersteuning te komen. Basisondersteuning vormt hiervoor het fundament, zodat vervolgens de gezamenlijke besturen tot een efficiënte en transparante verdeling van onderwijsondersteuningsmiddelen komen. Basisondersteuning kan verschillen per samenwerkingsverband, maar wordt binnen één samenwerkingsverband eenduidig geformuleerd. Het is aan de schoolbesturen en het samenwerkingsverband om het ambitieniveau gezamenlijk te bepalen en in beleid te operationaliseren.

*4 aspecten
van basisondersteuning*

We omschrijven basisondersteuning als het door het samenwerkingsverband afgesproken geheel van preventieve en lichte curatieve interventies die binnen de onderwijsondersteuningsstructuur van de school planmatig en op een overeengekomen kwaliteitsniveau, eventueel in samenwerking met ketenpartners, worden uitgevoerd. We gaan hierna op de vier aspecten van basisondersteuning in.

*Preventieve en lichte
curatieve interventies*

Onder preventie verstaan we de basisondersteuning voor alle leerlingen die er op is gericht om tijdig leerproblemen en opgroei- en opvoedproblemen te signaleren. Vroegtijdige signalering vereist de aanwezigheid van diagnostische expertise en kan al dan niet in samenwerking met ketenpartners worden georganiseerd. Ook de zorg voor een veilig schoolklimaat (zowel voor leerlingen als medewerkers) maakt deel uit van de basisondersteuning.

In de beschrijving van basisondersteuning worden vervolgens ten minste afspraken vastgelegd over lichte curatieve interventies:

- een aanbod voor leerlingen met dyslexie of dyscalculie (conform de protocollen);
- onderwijsprogramma's en leerlijnen die zijn afgestemd op leerlingen met een meer of minder dan gemiddelde intelligentie. De begrenzing van ondersteuning voor leerlingen op basis van IQ alleen wordt vermeden;
- fysieke toegankelijkheid van schoolgebouwen, aangepaste werk- en instructieruimtes en de beschikbaarheid van hulpmiddelen voor leerlingen die dit nodig hebben⁹;
- (ortho)pedagogische en/of orthodidactische programma's en methodieken die gericht zijn op sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen.
- een protocol voor medische handelingen en
- de curatieve zorg en ondersteuning die de school samen met ketenpartners kan bieden.

Bovengenoemde interventies zijn structureel beschikbaar voor en/of binnen de school en moeten de continuïteit in de schoolloopbaan van een leerling ondersteunen. Voor alle genoemde interventies geldt dat een diagnose behulpzaam is voor het inzetten van handelingsgerichte aanpak. Er wordt geen indicatie afgegeven die recht geeft op extra (leerlinggebonden) financiering.

⁹ Naast fysieke toegankelijkheid kan ook sprake zijn van een bredere toegankelijkheid in het kader van de Wgbh/cz.

<i>De onderwijs- ondersteunings- structuur</i>	Het tweede aspect van basisondersteuning is de inrichting van de ondersteuningsstructuur. In het ondersteuningsprofiel van de school wordt in ieder geval aangegeven wat de expertise is van het (ondersteunings)team voor wat betreft preventieve en (licht) curatieve interventies en hoe die zichtbaar worden in de onderwijsorganisatie van de school. Ook wordt aangegeven hoe de specifieke expertise van samenwerkende scholen wordt benut, met welke ketenpartners wordt samengewerkt en welke afspraken zijn gemaakt met de gemeente over de uitvoering van jeugdgerelateerde zorgtaken.
<i>Planmatig werken</i>	Het derde aspect van basisondersteuning is planmatig werken. De indicatoren Zorg en begeleiding, zoals die door de onderwijsinspectie in het toezichtkader voor po en vo zijn vastgelegd, vormen hiervoor het uitgangspunt.
<i>Kwaliteit van basiondersteuning</i>	Kwaliteit is het vierde aspect van basisondersteuning. Criterium hiervoor is het landelijk vastgestelde toezichtkader van de onderwijsinspectie waarin een minimumnorm voor basiskwaliteit wordt genoemd: de leerprestaties (po) en opbrengsten (vo) van de school zijn tenminste voldoende en daarnaast voldoen het Onderwijsleerproces of de Zorg en begeleiding aan de gestelde norm.
<i>Niveau basiondersteuning</i>	Het niveau van basisondersteuning wordt door het bestuur van het samenwerkingsverband vastgesteld. Het niveau van basisondersteuning heeft betrekking op de hiervoor beschreven aspecten van basisondersteuning. Bij de bepaling van het ambitieniveau hanteren we de combinatie van het hiervoor beschreven ondersteuningsaanbod en de onderwijskwaliteit. Meer specifiek gaat het dan om: <ol style="list-style-type: none"> 1. de school heeft, binnen de door het samenwerkingsverband gestelde marge, een ondersteuningsaanbod voor preventieve en (licht) curatieve (onderwijs)ondersteuning; 2. de school hanteert voor haar onderwijsondersteuning de eisen die het toezichtkader van de onderwijsinspectie stelt aan Zorg en begeleiding en 3. het onderwijsondersteunend en onderwijsgevend personeel voldoet aan de professionele eisen zoals o.a. vastgelegd in het Besluit bekwaamheidseisen (2005).
<i>Definitie basiondersteuning</i>	Samenvattend verstaan we onder basisondersteuning de door het samenwerkingsverband afgesproken preventieve en licht curatieve interventies die: <ul style="list-style-type: none"> ▪ eenduidig geldend voor het gehele samenwerkingsverband; ▪ binnen de ondersteuningsstructuur van de school; ▪ onder regie en verantwoordelijkheid van de school; ▪ waar nodig met inzet van expertise van andere scholen; ▪ soms met inzet van ketenpartners; ▪ zonder indicatiestelling en ▪ op het overeengekomen kwaliteitsniveau planmatig worden uitgevoerd. <p>Een hoog niveau van basisondersteuning laat onverlet dat een deel van de kinderen en jongeren extra ondersteuning en/of jeugdzorg nodig heeft. Zij kunnen gebruik maken van onderwijs- en zorgarrangementen. Voor alle vormen van onderwijs- ondersteuning die de basisondersteuning overstijgen hanteren wij het begrip 'extra onderwijsondersteuning'.</p>

2.5 Een dekkend aanbod van extra onderwijsondersteuning

Extra onderwijsondersteuning Binnen het samenwerkingsverband wordt een dekkende infrastructuur van extra onderwijsondersteuning ingericht om alle kinderen en jongeren met een extra ondersteuningsvraag een passend aanbod te bieden. Deze extra onderwijs- ondersteuning omvat alle vormen en combinaties van onderwijs, ondersteuning en/of zorg die de basisondersteuning overstijgen¹⁰. De grens tussen basisondersteuning en extra ondersteuning wordt door het samenwerkingsverband bepaald. Aan de bovenkant wordt de extra ondersteuning begrensd door het beschikbare budget van het samenwerkingsverband.

Arrangementen De extra onderwijsondersteuning wordt georganiseerd in de vorm van arrangementen. Deze kunnen variëren van licht curatief en tijdelijk van aard tot intensief en langdurend of structureel van aard. Als uitgangspunt geldt dat – waar mogelijk – de leerling weer terugkeert op de reguliere school met inzet van de ondersteuningsstructuur van de school.

Voorbeelden van een ondersteuningsarrangement zijn:

- tijdelijk toegevoegde ondersteuning voor de leraar/het team op de eigen school;
- een budget voor de school waarmee deze aan specifieke ondersteuningsbehoefte van een specifieke leerling tegemoet kan komen;
- een tijdelijke plaats voor de leerling in een voorziening binnen de eigen school;
- (tijdelijke) beschikbaarheid van specifieke hulpmiddelen voor leerlingen met een (meervoudige) lichamelijke handicap die de basisondersteuning overstijgen;
- een (tijdelijke) plaats voor de leerling binnen een bovenscholse voorziening;
- een gecombineerd traject van onderwijs en jeugdzorg (een onderwijs- en zorgarrangement) en
- een (tijdelijke) plaats of observatie binnen speciaal basisonderwijs of het (voortgezet) speciaal onderwijs¹¹.

Fysieke toegankelijkheid Nieuwe onderwijsconcepten en flexibele (onderwijs- en zorg)arrangementen stellen ook eisen aan flexibel gebruik en inrichting van gebouwen. Als scholen in staat zijn om meer kinderen met een extra ondersteuningsvraag passend onderwijs te bieden op reguliere scholen, moet de kwaliteit van de huisvesting daarmee in overeenstemming zijn.

Met name voor kinderen met een lichamelijke handicap en langdurig zieke kinderen kunnen fysieke beperkingen van het schoolgebouw of specifieke eisen aan leermiddelen een belemmering vormen voor inschrijving op een reguliere school. Het samenwerkingsverband legt in zijn ondersteuningsbeleid vast hoe het de doelstelling van passend onderwijs voor de individuele leerling wil waarmaken, rekening houdend met de inspanning die van een individuele school op het gebied van fysieke toegankelijkheid kan worden gevraagd (Wgbh/cz, art. 2). Dit geldt tevens voor leerlingen die conform de landelijke criteria zijn geïndiceerd voor cluster 1 of 2 en onderwijs (willen) volgen op een reguliere school.

Overgang naar werk De extra ondersteuning voor leerlingen houdt niet op als jongeren niet meer leerplichtig zijn. Veel jongeren die nu zijn aangewezen op voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs hebben voor de overgang naar werk meer tijd en ondersteuning nodig om de vereiste vaardigheden op te doen. Samenwerking van besturen (vo en mbo) met gemeenten, ketenpartners en het bedrijfsleven is daarbij van groot belang.

¹⁰ Een samenwerkingsverband kan binnen het brede begrip van 'extra ondersteuning' een eigen indeling hanteren. De wet hanteert in de MvT het bestaande onderscheid in lichte en zware ondersteuning. Andere mogelijkheden zijn breedte- en diepteondersteuning of een indeling meerdere zwaartecategorieën.

¹¹ Binnen de huidige wetgeving kan dit alleen op basis van een symbiose-overeenkomst.

Ondersteuningsprofiel en ondersteuningsplan

De extra ondersteuning die een school – al dan niet met ketenpartners – kan bieden wordt beschreven in het ondersteuningsprofiel. Het dekkend regionaal aanbod is de optelsom van basisondersteuning, extra ondersteuning en de bovenschoolse voorzieningen en/of arrangementen, inclusief de bijdragen die ketenpartners daaraan kunnen leveren. Dit wordt in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband beschreven. Hierin wordt tevens beschreven hoe de toewijzing van extra onderwijsondersteuning plaatsvindt (zie voor uitwerking: par. 3.4).

2.6 Toewijzing van extra ondersteuning

Integrale beoordeling

Op iedere ondersteuningsvraag van een leerling moet een passend antwoord worden geboden. Scholen moeten stagnatie in het onderwijsleerproces tijdig signaleren en passende maatregelen treffen. Bij handelingsgerichte diagnostiek staat de ondersteuningsvraag van de leerling binnen de context van de school- en thuissituatie centraal. De ondersteuningsvraag wordt vertaald in directe en haalbare handelingssuggesties. Dit is onderdeel van de basisondersteuning en wordt binnen de ondersteuningsstructuur van de school geregeld. Bij leerlingen die meer nodig hebben dan basisondersteuning kan sprake zijn van een combinatie van ondersteuningsbehoeften. Dan is een multidisciplinaire en integrale beoordeling van de behoeften van kind, gezin en school noodzakelijk.

Zorg- en adviesteam

Samenwerking met de jeugdketen wordt voor alle onderwijssectoren wettelijk verplicht. Schoolbesturen krijgen de plicht om problemen die niet uitsluitend het onderwijs betreffen vroegtijdig te signaleren en daar actie op te ondernemen (zie basisondersteuning).

Met het zorgteam van de school en/of het (bovenschools) zorg- en adviesteam is voor reguliere en speciale scholen een multidisciplinaire structuur aanwezig die het proces van toewijzing van extra ondersteuning (en eventueel extra middelen) ondersteunt. Het zorg- en adviesteam zorgt dat snelle en passende hulp van partijen in en rond de school wordt georganiseerd en dat deze hulp is afgestemd met de inzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Het CJG is de eerste partij die verantwoordelijk is voor het bieden van ondersteuning aan gezinnen.

Criteria voor toewijzing van extra ondersteuning

We hanteren voor het proces van toewijzing van extra ondersteuning de volgende criteria. Toewijzing vindt plaats:

- op basis van (multidisciplinaire) handelingsgerichte diagnostiek
- vanuit het principe van thuis- en schoolnabijheid
- na overleg met ouders
- met transparante procedures, en
- met minimale bureaucratie.

Voor cluster 1 en 2 is de Commissie van onderzoek verantwoordelijk voor de toewijzing van extra ondersteuning.

Thuis- en schoolnabij

In principe geldt dat de extra (onderwijs)ondersteuning thuis- en schoolnabij wordt geboden. Het kan echter voorkomen dat leerlingen vanwege hun specifieke ondersteuningsbehoefte zijn aangewezen op een andere school met een passend profiel binnen het samenwerkingsverband. Factoren die bij verwijzing een rol spelen zijn: de wens van ouders, de mogelijkheden van de school, de steun in de thuissituatie en de beschikbaarheid van hulpverlening in het gezin. Ouders worden bij het proces van toewijzing betrokken en ondersteund¹², vanaf de eerste signalering door de leerkracht tot het besluit welk passend aanbod wordt geboden.

¹² Naast de ondersteuning die de school kan bieden kunnen ouders bij schoolkeuze of bij verwijzing begeleiding vragen van professionele cliëntorganisaties.

Het samenwerkingsverband kan op verschillende manieren invulling geven aan deze taak, bijvoorbeeld met inzet van het ZAT, een PCL of door het instellen van een 'ondersteuningsmakelaar' die de verbinding legt tussen de extra ondersteuningsvraag van de leerling en de beschikbare voorzieningen binnen (of buiten) het samenwerkingsverband.

<i>Ontwikkelingsperspectief</i>	Voor leerlingen die extra ondersteuning ontvangen stelt de school een ontwikkelingsperspectief op, op basis van zorgvuldig overleg met de ouders. ¹³ Het ontwikkelingsperspectief beschrijft hoe dicht de leerling de gestelde doelen kan benaderen en welke extra ondersteuning daar voor nodig is. Het document biedt school, ouders en inspectie houvast bij het reflecteren op de gerealiseerde opbrengsten. Als er sprake is van een gecombineerd traject met jeugdzorg worden ook de betreffende ketenpartners hierbij betrokken.
<i>Planmatig werken</i>	Voor lichtere arrangementen stelt de leerkracht met ondersteuning van disciplines in het (bovenschools) ZAT een plan op.
<i>Transparante toewijzing</i>	Toewijzing van extra onderwijsondersteuning betekent toewijzing van extra middelen. De wijze waarop die plaatsvindt, is afhankelijk van de bestuurlijke inrichting van de onderwijsondersteuningsstructuur van het samenwerkingsverband en de verdeelmodellen die daarbij worden gehanteerd (zie hoofdstuk 3).
<i>Beperking bureaucratie</i>	Uitgangspunt is dat de verdeling van zorgmiddelen transparant is en eenvoudig wordt georganiseerd. Verondersteld mag worden dat de bureaucratie rond zorgtoewijzing zal afnemen naarmate er meer ondersteuning binnen de school, onder regie van de school en binnen het financieel kader van de school wordt geboden en gerealiseerd.

2.7 Docenten zijn goed toegerust

Een hoog niveau van basisondersteuning en een ondersteuningsstructuur met afstemming tussen onderwijs, (jeugd)zorg en veiligheid zijn voorwaarden voor een effectieve toewijzing van passende ondersteuning. Samenwerking tussen scholen en met ketenpartners en professionele ondersteuning van docenten dragen er bovendien toe bij dat scholen zich op hun kerntaak kunnen richten: het geven van goed onderwijs.

Voor het slagen van passend onderwijs zijn de betrokkenheid en de toerusting van docenten essentieel. Zij moeten in staat worden gesteld om aan de verschillen tussen leerlingen tegemoet te komen. Een hoger ambitieniveau van basisondersteuning en een ambitieus schoolondersteuningsprofiel dagen hen uit om zich op het brede terrein van de onderwijsondersteuning te professionaliseren en actief inhoud te geven aan een ambitieus ondersteuningsprofiel van de school.

Basisvaardigheden Een goed toegeruste docent in het regulier onderwijs beschikt naast vakkennis, vaardig klassenmanagement en algemene pedagogisch-didactische vaardigheden ook over vaardigheden waarmee:

- leer- en ontwikkelingsproblemen (ook sociaal-emotioneel) bij kinderen vroegtijdig worden gesignaleerd;
- ondersteuningsbehoeften van ouders bij opvoeding en in het gezin vroegtijdig worden gesignaleerd;
- ouders vroegtijdig bij de ondersteuningsvraag worden betrokken;
- effectieve interventies worden gehanteerd bij beginnende (gedrags)problematiek;
- gebruik wordt gemaakt van en wordt deelgenomen aan de ondersteuningsstructuur in en om de school;
- planmatig wordt gewerkt aan verbetering van de ontwikkelingskansen van de leerling;
- wordt gestreefd naar zo hoog mogelijke opbrengsten; en
- wordt geëvalueerd welke opbrengsten behaald zijn.

¹³ De wet spreekt van een op overeenstemming gericht overleg met ouders. (Artikel 40 Wet op het primair onderwijs; Artikel 26 Wet op het voortgezet onderwijs). De eisen die aan het ontwikkelingsperspectief worden gesteld worden bij AMvB vastgesteld (invloegen verwijzing wetsartikelen).

<i>Opbrengstgericht werken</i>	Deze bekwaamheidseisen sluiten aan bij kenmerken van opbrengstgericht werken, de eis van vroegsignalering en professioneel handelen als de ontwikkeling van een leerling dreigt te stagneren. Hierbij past een cultuur waarin de leervorderingen van leerlingen systematisch worden gevolgd. De docent is daarbij de spil. Hij moet de kennis en de ruimte hebben om zijn professionele handelen te richten op het optimaliseren van leeropbrengsten van leerlingen. Daarin staat de docent niet alleen. Werken in teamverband, benutten van elkaars sterke kanten en benutten van de ondersteuningsstructuur in en om de school zijn essentieel.
<i>Onderwijskundig leiderschap</i>	Het realiseren van voorwaarden passend bij een ambitieus ondersteuningsprofiel stelt tevens hoge eisen aan de schoolleider. Taak van de schoolleider is te waarborgen dat docenten en onderwijsondersteunend personeel daadwerkelijk in teamverband (ook met ketenpartners) werken en leren, dat er dialoog (en medezeggenschap) is over basisondersteuning, het ondersteuningsprofiel en professionalisering, dat de ondersteuningsstructuur op orde is en voortdurend wordt verbeterd en dat er voor leerlingen en medewerkers sprake is van een veilige schoolomgeving. De schoolleider vormt het scharnierpunt tussen enerzijds bestuur en samenwerkingsverband en anderzijds het team van docenten en onderwijsondersteunend personeel. Van de schoolleider mag worden verwacht dat hij binnen de bestuurlijke kaders van het samenwerkingsverband richting geeft aan de veranderingen die passend onderwijs voor leerlingen met een extra ondersteuningsvraag met zich meebrengen. De schoolleider is in staat om – samen met het team - het ondersteuningsprofiel van de school concreet te vertalen in een professionaliseringsplan. Tevens moet de schoolleiding bekend zijn met de eisen die aan de school mogen worden gesteld in het kader van de Wgbh/cz en neemt hij daaruit voortvloeiende maatregelen.
<i>Medezeggenschap</i>	Naast de professionaliseringseisen is sprake van collectieve betrokkenheid in de vorm van medezeggenschap. Schoolbesturen zullen daartoe een transparant beleid moeten voeren en docenten zullen hun rol in de medezeggenschap als volwaardige gesprekspartners moeten vervullen (zie verder: par. 3.6).

2.8 Ouders in positie

<i>Zorgplicht</i>	De versterking van de positie van ouders, zowel op individueel als op collectief niveau, is een van de speerpunten van passend onderwijs. Ouders kiezen een school en melden hun kind schriftelijk aan. Als er behoefte blijkt aan extra ondersteuning en de school van aanmelding niet zelf, of met behulp van extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband, een passend aanbod kan verzorgen zoekt haar bestuur een andere school: het bestuur van de school heeft een zorgplicht. De school die de extra ondersteuning niet zelf kan bieden, moet ouders goed kunnen uitleggen waarom zij geen passend aanbod kan doen. Een en ander sluit ook aan bij de verplichting, neergelegd in de Wgbh/cz, om serieus te onderzoeken of de school de benodigde aanpassingen zelf (eventueel met hulp van anderen) kan leveren of dat een zogenoemde onevenredige belasting van de school goed is aan te tonen ¹⁴ . De zorgplicht vormt een belangrijke basis voor de versterking van de positie van ouders. Uitwerking daarvan concentreert zich voor ouders op vier aspecten: informatie, communicatie, ondersteuning en medezeggenschap.
-------------------	--

¹⁴ Aanpassingen waarvoor de school een vergoeding kan krijgen (bijvoorbeeld een door de ouders aan te vragen onderwijsvoorziening op basis van de Wet overige OCW-subsidies of een voorziening vanuit het samenwerkingsverband) mag door de school niet worden geweigerd.

Informatie bij schoolkeuze Het recht op vrijheid van schoolkeuze geeft ouders de mogelijkheid om de school te kiezen die het beste aansluit bij hun visie op de samenleving en de opvoeding van hun kinderen. Voor ouders met kinderen die zijn aangewezen op extra onderwijs-ondersteuning geldt ditzelfde recht, maar is de keuze beperkter¹⁵. Om dan tot een passende schoolkeuze te kunnen komen is goede informatie voor ouders een eerste vereiste. Ouders moeten inzicht hebben in de ondersteuning die op de scholen in de buurt, stad of regio wordt geboden. In het regionaal onderwijs-ondersteuningsplan zijn de profielen van de scholen beschikbaar en voor ouders toegankelijk gemaakt. Deze informatie omvat bijvoorbeeld de opzet en reikwijdte van de ondersteuningsstructuur, een speciaal onderwijsconcept, speciale groepen of arrangementen binnen de school, expertise van het team en de samenwerking met ketenpartners. Ook wordt aangegeven hoe de school bij signalen of problemen bij kinderen handelt en hoe de school de ouders bij een mogelijk traject van toewijzing van (extra) ondersteuning betreft. Het profiel wordt tevens opgenomen in de schoolgids.

Schriftelijke aanmelding Op de school waar de ouders hun kind schriftelijk aanmelden zal de school na overleg met ouders beoordelen of de school – eventueel samen met haar ketenpartners - de noodzakelijke zorg en ondersteuning kan bieden. Ouders informeren de school daarbij over alle relevante zaken die de zorg en ondersteuning rond hun kind betreft.

Informatieplicht ouders De school informeert de ouders over de basisondersteuning en mogelijke extra ondersteuning die zij kan bieden. De breedte en het niveau van de beschreven basisondersteuning en eventuele extra ondersteuning moet ouders het vertrouwen geven dat hun kind in goede handen is¹⁶.

Ondersteuning Als de school een passend aanbod kan bieden wordt de leerling ingeschreven. Als dit niet het geval is, is de school ervoor verantwoordelijk dat de leerling elders een passende plek krijgt. Ouders worden in dit proces betrokken en desgewenst ondersteund. Afhankelijk van de afspraken hierover binnen het samenwerkingsverband biedt de school deze ondersteuning zelf, of maakt zij daarbij gebruik van een dienst van het samenwerkingsverband¹⁷. Uitgangspunt is dat ook in deze periode onderwijs wordt geboden en dat dit waar mogelijk aansluit bij de wens van de ouders.

Professionele informatieuitwisseling Bij aanmelding op een school conformeren ouders zich aan de bepalingen zoals die in Wpo, Wvo en Wec zijn opgenomen over informatie-uitwisseling door scholen met anderen over hun kind. Als deze noodzaak zich voordoet informeert de school de ouders hierover. Deze professionele informatie-uitwisseling is een voorwaarde voor het goed functioneren van de interne en externe zorg- en ondersteuningsstructuur en voor de continuïteit van (onderwijs)ondersteuning. De toestemming van ouders wordt zonodig schriftelijk vastgelegd.

Informatie bij zorgtoewijzing Als leerlingen in de loop van de schoolloopbaan een ondersteuningsvraag ontwikkelen die de basisondersteuning van de school overstijgt, worden ouders bij eerste signalering daarover geïnformeerd. Samen met de ouders bekijkt de school welke extra zorg noodzakelijk is, of die op de eigen school kan worden geboden of dat (tijdelijke) verwijzing naar een andere school noodzakelijk is. De inbreng van ouders over de thuissituatie en de vraag hoe zij de problemen rond hun kind ervaren is voor de school vanaf de eerste signalering van belang om tot een goede keuze van ondersteuning te komen. De school ziet ouders hierbij als een gelijkwaardige gesprekspartner. Ouders moeten er op kunnen vertrouwen dat de school in het belang van hun kind handelt en op basis van wederzijds gedeelde informatie tot een passend aanbod komt.

¹⁵ Een beperkte keuze mag niet strijdig zijn met de Wgbh/cz.

¹⁶ Het proces van aanmelden en toelaten wordt in de wet geregeld. De school moet binnen 6 weken beslissen tot toelating of een alternatief bieden. Als de school dit besluit niet binnen 6 weken kan nemen, deelt zij dit schriftelijk aan de ouders mee en geeft aan op welke termijn de beslissing wel kan worden genomen. De verlengingstermijn is 4 weken.

¹⁷ Ouders kunnen voor begeleiding en ondersteuning ook een beroep doen op instanties als MEE.

*Niet gelijk,
wel gelijkwaardig*

De rol van ouders en de school bij onderwijs en opvoeding is niet gelijk, maar wel gelijkwaardig. Vanuit deze grondhouding vindt de communicatie tussen school en ouders plaats. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind. Scholen zijn primair verantwoordelijk voor het onderwijs. In de communicatie tussen ouders en scholen betekent dit onderscheid dat ouders voor de school de rol van pedagogisch partner vervullen en dat de school voor de ouders de onderwijskundig partner is. Daarbij zijn zij beiden gericht op hetzelfde doel: kinderen maximale kansen bieden. Onderwijs en opvoeding zijn zo nauw met elkaar verbonden dat scholen en ouders als partners moeten optrekken om deze gezamenlijke doelstelling te bereiken.

Partnerschap en heldere communicatie over rollen en verantwoordelijkheden bij onderwijs en ondersteuning helpen om vroegtijdig problemen in onderwijs en opvoeding te signaleren en daar met een passende interventie op te reageren. Het is uiteindelijk de school die over de aard van de interventie beslist, maar dit in overleg met ouders vastlegt. Eventuele ondersteunende taken van ouders in de thuissituatie worden bij het planmatig handelen van de leerkracht betrokken en vastgelegd. Ouders leveren verder een belangrijke bijdrage aan het ontwikkelingsperspectief, in een zorgvuldig overleg met de school, waarna dit door de school wordt vastgesteld.

Onderwijsconsulenten Ook als ouders vroegtijdig en volledig over de ondersteuning voor hun kind zijn geïnformeerd en de communicatie tussen school en ouders met respect voor beider rollen is verlopen, kan het zijn dat ouders zich niet in het besluit van de school kunnen vinden. Zij kunnen dan een beroep doen op ondersteuning van de onderwijsconsulenten¹⁸. De mogelijkheid tot een *second opinion*, bijvoorbeeld door een voorziening van een ander samenwerkingsverband, kan door een samenwerkingsverband worden aangeboden.

Geschillen Als dit voor partijen niet tot een bevredigende oplossing leidt is er sprake van een geschil. Een geschil kan worden voorgelegd aan klachtencommissies van de school en/of het schoolbestuur.

Daarnaast wordt een landelijke geschillencommissie ingesteld, voor klachten die betrekking hebben op aanmelding en verwijzing van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en over het ontwikkelingsperspectief.¹⁹

Ouders behouden de mogelijkheid om hun klacht voor te leggen aan het college voor mensenrechten en gelijke behandeling (voorheen de Commissie Gelijke Behandeling) en om een beroep aan te tekenen bij de rechter.

Medezeggenschap Naast het recht op individuele ondersteuning van ouders bij toewijzing van extra ondersteuning voor hun kind is er ook collectieve belangenbehartiging in de vorm van medezeggenschap.

Ouders hebben er belang bij om mee te beslissen over het schoolondersteuningsprofiel van de school en over de toewijzing van (extra) ondersteuningsmiddelen. Schoolbesturen zullen daartoe een transparant beleid moeten voeren en ouders zullen daarbij als volwaardig gesprekspartner hun rol in de medezeggenschap moeten kunnen vervullen (zie verder: par. 3.6).

*Landelijk
informatiepunt*

Om ouders hun rol goed te kunnen laten vervullen is een eerste voorwaarde dat zij zo breed en volledig mogelijk worden geïnformeerd. Het beschikbaar stellen van algemene informatie over wet- en regelgeving en ontwikkelingen in onderwijs en zorg, rechten en plichten van ouders, hulp bij schoolkeuze, medezeggenschap e.d. is primair een taak van de overheid. Hiervoor is het Infopunt Passend onderwijs beschikbaar en een landelijke Ouderlijn (0800-5010).

¹⁸ Wetsvoorstel, p.97

¹⁹ Zie Artikel 43 van de Wet op het primair onderwijs en Artikel 27c van de Wet op het voortgezet onderwijs.

3 INRICHTING SAMENWERKINGSVERBAND

3.1 Samenwerken in de regio

Rechtspersoon De bestaande samenwerkingsverbanden in po en vo worden met de invoering van passend onderwijs omgezet in samenwerkingsverbanden passend onderwijs. In het primair onderwijs wordt het samenwerkingsverband gevormd door de reguliere basisscholen, sbo-scholen, en de scholen/vestigingen voor so van de clusters 3 en 4. In het voortgezet onderwijs wordt het samenwerkingsverband gevormd door het reguliere onderwijs, waaronder praktijkonderwijs, en de scholen/vestigingen voor vso. Het samenwerkingsverband passend onderwijs is een privaatrechtelijk rechtspersoon, die wordt opgericht door de aangesloten bevoegde gezagen. Zij vormen gezamenlijk het bestuur en zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het functioneren van het samenwerkingsverband.

MBO De mbo-instellingen maken vanwege de spreiding bestuurlijk geen deel uit van de samenwerkingsverbanden. Bij de vormgeving van passend onderwijs en in de inrichting van een dekkende onderwijsondersteuningsstructuur spelen zij echter een essentiële rol.

Doelen samenwerkingsverband De doelstellingen van de samenwerkingsverbanden²⁰ in het primair onderwijs en in het voortgezet onderwijs zijn:

1. alle leerlingen die extra ondersteuning hebben, krijgen passend onderwijs;
2. er is een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen de scholen en
3. alle leerlingen maken een ononderbroken ontwikkelingsproces door.

Om een doorgaande leerlijn voor kinderen zo goed mogelijk te garanderen lopen waar mogelijk de grenzen van de po- en vo-samenwerkingsverbanden gelijk. De indeling van de samenwerkingsverbanden moet verder een goede afstemming met aanpalende beleidsterreinen, zoals de jeugdzorg en het regionaal arbeidsmarktbeleid mogelijk maken. Gemeenten regelen met het samenwerkingsverband po en vo de afstemming tussen onderwijs, jeugdzorg en andere taken van de gemeente.

3.2 Uitgangspunten bestuurlijke (her)inrichting

Vorm volgt inhoud Voor de bestuurlijke inrichting van het samenwerkingsverband geldt het principe 'vorm volgt inhoud': de bestuurlijk-juridische vormgeving moet aansluiten op de gezamenlijke ambitie en moet de realisatie van de doelen (zie 3.1) mogelijk maken. Met het inhoudelijk kader in hoofdstuk 2 zijn daar globaal de bouwstenen voor geleverd.

In het voortgezet onderwijs zal er veelal sprake zijn van herinrichting van bestaande samenwerkingsverbanden. De aansluiting van het voortgezet speciaal onderwijs brengt echter een nieuwe dynamiek met zich mee die voor het bestaande samenwerkingsverband tot herpositionering van de aangesloten besturen zal leiden. In het primair onderwijs ontstaan door de vorming van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs voor de meeste schoolbesturen nieuwe samenwerkingsrelaties. Ook hier geldt dat met name de samenwerking met het speciaal onderwijs nieuw is.

²⁰ Wetsvoorstel, p. 99

De bestuurlijke inrichting van het samenwerkingsverband passend onderwijs dient in ieder geval het volgende te bewerkstelligen.

1. De samenwerking wordt zodanig ingericht dat schoolbesturen kunnen voldoen aan de zorgplicht die per 1 augustus 2014 geldt. Het is helder voor alle belanghebbenden wat op het niveau van het samenwerkingsverband wordt geregeld en welke verantwoordelijkheden bij het schoolbestuur thuishoren.
2. De samenwerkingsverbanden zijn bestuurlijk en organisatorisch in staat om te voldoen aan de wettelijke eisen die vanaf 1 augustus 2014 gelden, met inachtneming van de verantwoordelijkheid van individuele besturen in het kader van de Wgbh/cz waar het gaat om doeltreffende aanpassingen.
3. De samenwerkingsverbanden kunnen door middel van het regionaal onderwijsondersteuningsplan aantonen dat zij de ambitie die spreekt uit het referentiekader waarmaken in de komende jaren. De samenwerkingsverbanden concretiseren in hun regionaal onderwijsondersteuningsplan de beweging 'van indiceren naar arrangeren' en laten zien dat de beoogde aanpak aansluit bij de landelijke opdracht: de preventieve aanpak in het reguliere onderwijs verder te versterken en alle kinderen en jongeren het onderwijs te laten volgen dat bij hen past.
4. De bestuurlijke inrichting dient ondersteunend te zijn voor een effectieve samenwerking met gemeenten.
5. De ondersteuningsmiddelen worden doelmatig en rechtmatig besteed aan het realiseren van passend onderwijs binnen het samenwerkingsverband.
6. De samenwerkingsverbanden hebben een flexibele organisatorische inrichting die aansluit bij de behoeften van het samenwerkingsverband. Die flexibiliteit is er tussen de sectoren (po en vo), maar ook binnen het samenwerkingsverband als het van belang is om verworvenheden op basis van bestaande samenwerking te continueren. Bestuurlijke afspraken kunnen in deelverbanden (of kamers) worden georganiseerd en uitgevoerd. Het bestuur van het samenwerkingsverband is echter eindverantwoordelijk voor en aanspreekbaar op de uitvoering van de wettelijke taken van het samenwerkingsverband²¹.
7. In het onderwijsondersteuningsplan is herkenbaar wat binnen het geheel van het ondersteuningscontinuüm de meerwaarde is van inzet van bovenschoolse expertise.
8. Alle ondersteuningsprocessen (zoals de toedeling van middelen, aanvragen en beoordelen van specifieke onderwijsarrangementen, bepalen toelaatbaarheid so/vso) worden transparant ingericht waardoor voor belanghebbenden – waaronder ouders – herkenbaar is op welke wijze, door wie, en op grond waarvan toedeling en beoordeling plaatsvindt.
9. Het bestuur van het samenwerkingsverband draagt er zorg voor dat de aangesloten scholen verantwoording afleggen over de resultaten die met de toegekende ondersteuningsmiddelen zijn behaald en voorziet in een systematische monitoring hiervan (kwaliteitszorg binnen het samenwerkingsverband).

Bestuurlijke samenwerking mag in ieder geval niet leiden tot bestuurlijke impasses, onduidelijkheid voor ouders, onvoldoende rechtsbescherming, onttrekking aan afspraken of inadequaat handelen bij ondersteuningsvragen. Er komt een permanente landelijke arbitragemogelijkheid waar geschillen tussen besturen van scholen en samenwerkingsverbanden kunnen worden beslecht.²²

De juridische inrichting van het samenwerkingsverband kan in de vorm van een stichting of vereniging. In het instrumentarium van de sectordelen po en vo zijn hiervoor handreikingen opgenomen en een stappenplan om tot de best passende bestuurlijke vormgeving te komen.

²¹ De verantwoordelijkheid van het bestuur van het samenwerkingsverband over de verdeling van de middelen laat onverlet de verantwoordelijkheid over de verantwoording van de zorgmiddelen van individuele schoolbesturen in het kader van de Wgbh/cz.

²² Motie van het lid Backer c.s., 2 oktober 2012

3.3 Verdeling van middelen

Het is belangrijk het regionaal financieel meerjarenperspectief bij de start van de samenwerking in het samenwerkingsverband passend onderwijs scherp in beeld te hebben. Het financieel perspectief is immers medebepalend voor het beleid. De toedeling van extra onderwijsondersteuning en de inzet van financiële middelen kan vervolgens vanuit verschillende invalshoeken vorm krijgen.

Voor een eerste oriëntatie op de besteding van middelen onderscheiden we modellen, zoals hieronder een schoolmodel, expertisemodel en leerlingmodel zijn geschetst. Het is te verwachten dat samenwerkingsverbanden niet alle ondersteuningstoewijzing kunnen organiseren op basis van één model, en dat zij in aanvulling op een gekozen hoofdlijn in voorkomende gevallen ook financiële besluiten zullen nemen op basis van andere gronden dan in de gekozen hoofdlijn.

MODEL	VOORDELEN	NADELEN
<p>1. Schoolmodel Middelen worden onder schoolbesturen /scholen verdeeld op basis van het leerlingenaantal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Simpel en transparant. ▪ Doet recht aan het gegeven dat de zorgplicht berust bij de schoolbesturen. De euro's breng je bij de zorgplicht. ▪ Een school die van nature veel leerlingen 'binnenboord' houdt zonder extra middelen, wordt hier nu financieel voor beloond. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Risico's op niveau school(bestuur). Het model gaat uit van gemiddelden en kosten voor ondersteuning kunnen variëren; hoe kleiner de eenheid, hoe groter het risico. Vraag naar vangnet kan hierdoor ontstaan. ▪ Bedrijfseconomische motieven kunnen ongewild een rol spelen bij het al dan niet aannemen van leerlingen met extra ondersteuningsvragen. ▪ Bestuur SWV moet zich verantwoorden over middelen die door anderen zijn besteed. ▪ Veel verantwoordelijkheid op school(bestuursniveau), weinig centrale sturing in het SWV.
<p>2. Expertisemodel Het swv richt een netwerk in van (tussen)voorzieningen en regelt de aard, omvang en bekostiging van die voorzieningen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SWV zorgt voor dekkend aanbod en stelt budget beschikbaar. ▪ Kansen voor ondernemende scholen. ▪ Snelheid van handelen: de plaatsen zijn er. ▪ Aanvullend op profielen van andere scholen, waardoor grote kans op dekkend aanbod. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorzieningen kunnen niet van de ene op de andere dag beschikbaar zijn. ▪ Plaatsen moeten voor langere tijd worden ingekocht / gereserveerd. ▪ Leegstand van plaatsen of aanbod creëert vraag.
<p>3. Leerlingmodel Ondersteuningsmiddelen komen beschikbaar op basis van individuele handelingsgerichte diagnoses en de aanpak die op basis hiervan nodig is.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er wordt alleen maar geld ingezet als dit echt nodig is. ▪ Differentiatie naar bedragen is mogelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koppeling van geld aan ondersteuningsvraag is niet eenvoudig. ▪ Open eind financiering. ▪ Kans op ad hoc werken (en niet op basis van beleidsvorming).

3.4 Het onderwijsondersteuningsplan

Het samenwerkingsverband maakt afspraken over de wijze waarop voor alle leerlingen een passende plek in het onderwijs kan worden gerealiseerd. De afspraken moeten worden vastgelegd in het onderwijsondersteuningsplan. In de huidige wetgeving zijn de bepalingen over het onderwijsondersteuningsplan in het primair en in het voortgezet onderwijs verschillend. In het kader van Passend onderwijs moet het onderwijsondersteuningsplan zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs de volgende punten omvatten.

De eerste 8 punten worden genoemd in het wettelijk kader; de laatste 4 vloeien voort uit de afspraken uit het referentiekader.²³

1. De wijze waarop voor elke leerling met een ondersteuningsvraag zo veel mogelijk passend onderwijs kan worden gerealiseerd. De ondersteuningsprofielen van alle scholen (regulier en speciaal) die deelnemen aan het samenwerkingsverband zijn hier onderdeel van.
2. De afspraken (procedure en criteria) die de bevoegde gezagsorganen hebben gemaakt over de verdeling, besteding en toewijzing van ondersteuningsmiddelen en ondersteuningsvoorzieningen aan de scholen, met inachtneming van de Wgbh/cz.
3. de beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning behoeven en de daarmee samenhangende bekostiging,
4. De procedure en criteria voor de plaatsing van leerlingen op speciale scholen voor basisonderwijs in het samenwerkingsverband en op scholen voor speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, de procedure en het beleid met betrekking tot de terugplaatsing of overplaatsing naar het basisonderwijs van leerlingen van scholen voor speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor wie de periode waarop de toelaatbaarheidsverklaring is verstreken,
5. De manier waarop ouders worden geïnformeerd over de wijze waarop de ondersteuning voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte in het samenwerkingsverband is ingericht.
6. De wijze van samenwerking en afstemming met de (landelijke) voorziening(en) voor cluster 1 en 2.
7. De procedure en het beleid over terug- en overplaatsing van leerlingen bij wie de toelaatbaarheidsverklaring is verstreken;
8. De afspraken over de basisondersteuning;
9. De wijze waarop wordt vastgesteld wat het aandeel van de onderscheiden scholen is in de overdracht van de bekostiging voor materiële instandhouding in specifieke situaties;
10. De wijze waarop wordt vastgesteld wat het aandeel van de onderscheiden scholen is in de overdracht van de bekostiging van personeelskosten in specifieke situaties.
11. De wijze waarop in samenwerking met ketenpartners de multidisciplinaire beoordeling en integrale indicering en aanpak vorm krijgen op schoolniveau en op het niveau van het samenwerkingsverband.
12. De afspraken tussen en binnen swv PO en VO omtrent een effectieve overdracht van leerlingen naar een andere sector, school of opleiding.

Het onderwijsondersteuningsplan wordt ten minste eens per vier jaar opgesteld en is voor belanghebbende partijen in te zien.

²³ Zie Artikel 18a van de Wet op het primair onderwijs en Artikel 17a van de Wet op het voortgezet onderwijs.

3.5 Samenwerking met gemeente

Het samenwerkingsverband voert met gemeenten op overeenstemming gericht overleg over het regionaal onderwijsondersteuningsplan. Zowel schoolbesturen als gemeenten hebben belang bij een goede afstemming van onderwijs en jeugdzorg. De decentralisatie van de jeugdzorg zal de regierol van de gemeente op het jeugddomein verstevigen. Vanuit deze rol is nauwe samenwerking met schoolbesturen een vereiste. Wettelijk is vastgelegd dat op overeenstemming gericht overleg plaatsvindt tussen gemeenten en samenwerkingsverband, over het ondersteuningsplan waarin het samenwerkingsverband haar beleid en werkwijze vastlegt. De Lokale educatieve agenda (LEA) of de Regionale educatieve agenda (REA) kan een kader bieden voor dit OOGO. In het OOGO worden bijvoorbeeld afspraken gemaakt over huisvesting, leerlingvervoer, aansluiting van de zorg in en om de school, de vroegsignalering, ondersteuning aan kind, gezin en school, de relatie met het Centrum voor Jeugd en Gezin met de zorg- en ondersteuningsstructuur in en om de school, de inzet van jeugdzorg op de scholen, integrale toewijzing van ondersteuning en gespecialiseerde jeugdzorg en onderwijsondersteuning.

De bedoeling is dat de Centra voor Jeugd en Gezin na overheveling van de provinciale taken naar gemeenten als frontoffice voor alle vormen van jeugdzorg gaan dienen. De gemeente is nu al verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de leerplicht, de RMC-functie, de jeugdgezondheidszorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Deze verantwoordelijkheid wordt na de decentralisatie van de jeugdzorg, de decentralisatie van de begeleidingsfunctie uit de AWBZ en de invoering van de Wet Werken naar Vermogen verder verbreed.

3.6 Medezeggenschap

De MR van een school heeft adviesrecht op het schoolondersteuningsprofiel. In dit profiel legt de school vast welke mogelijkheden de school heeft voor het bieden van ondersteuning aan leerlingen met uiteenlopende onderwijsbehoeften.

Op de afspraken die door het samenwerkingsverband in het ondersteuningsplan worden vastgelegd, is ook medezeggenschap van toepassing. Daarvoor wordt een ondersteuningsplanraad opgericht, die instemmingsrecht heeft op het ondersteuningsplan. In de raad zitten ouders, leraren en in de sectoren VO, MBO en het VMBO-deel van het AOC ook leerlingen. De ouders die in de ondersteuningsplanraad zitting nemen, moeten ouder zijn van een leerling op één van de scholen die deelnemen aan het samenwerkingsverband.

De medezeggenschap is voor het primair en voortgezet onderwijs geregeld in de WMS (Wet Medezeggenschap) en voor het MBO en het MBO-deel van het AOC in de WOR (Wet op Ondernemingsraden).

3.7 Extern toezicht

Het toezicht door de Inspectie van het onderwijs zal plaatsvinden op de scholen en op de samenwerkingsverbanden passend onderwijs.

Het toezicht op de scholen is risicogestuurd. De school moet aantonen dat zij voor alle ingeschreven leerlingen kwaliteit levert en de wet- en regelgeving naleeft. De inspectie zal bij haar risicobepaling en/of haar oordeel over de opbrengsten rekening houden met de inspanning die scholen leveren voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben²⁴. De zorgplicht die een bestuur aangaat bij inschrijving van een leerling zal expliciet deel uitmaken van het toezicht.

Het toezicht op het samenwerkingsverband is eveneens risicogestuurd en richt zich op de invulling en uitvoering van het ondersteuningsplan.

*Toezicht op
samenwerkingsverbanden*

²⁴ Wetsvoorstel, p. 117

De inspectie zal in haar toezicht de ambities van het samenwerkingsverband ten aanzien van het niveau van basisondersteuning, en de realisatie daarvan binnen de scholen, betrekken. Omdat het niveau van basisondersteuning geen deel uitmaakt van de wet kan dit niet tot negatieve sancties leiden.

3.8 Tien referenties voor passend onderwijs

De wijze waarop schoolbesturen gezamenlijk invulling geven aan passend onderwijs wordt uiteindelijk zichtbaar binnen de school, in de interactie tussen leerlingen, docenten, ouders en ketenpartners. Ter ondersteuning van dit proces zijn tien referenties geformuleerd die voor iedere school van betekenis zijn en in de sectordelen verder worden uitgewerkt. Deze referenties bieden schoolbesturen voldoende voorwaarden voor goede onderwijsondersteuning.

1. De school heeft een ondersteuningsprofiel dat deel uitmaakt van een dekkend regionaal aanbod van onderwijsondersteuning. Het profiel voldoet tenminste aan het overeengekomen niveau van basisondersteuning.
2. De school krijgt ondersteuningsmiddelen op basis van een transparante toewijzingssystematiek.
3. De school betreft ouders bij beslissingen die hun kind betreffen en biedt ouders toegang tot informatie en tot begeleiding bij de toewijzing van extra onderwijsondersteuning.
4. De school bewaakt de kwaliteit van het ondersteuningsprofiel en betreft ouders/leerlingen/studenten bij de beoordeling daarvan.
5. De school bewaakt dat medewerkers voldoen aan de professionele functie-eisen behorend bij het ondersteuningsprofiel.
6. De school heeft binnen de onderwijsondersteuningsstructuur toegang tot ondersteuning voor leraren en leerlingen bij specialistische (ortho)pedagogische, (ortho)didactische en psychosociale problemen.
7. De school waarborgt voor al haar leerlingen een effectieve overdracht van en naar een andere school of sector.
8. De school heeft de medezeggenschap over het ondersteuningsprofiel en de ondersteuningsmiddelen conform WMS/WOR geregeld.
9. De school hanteert in voorkomende gevallen transparante procedures voor bezwaar en geschillen.
10. De school legt (achteraf) verantwoording af over de besteding van de toegekende ondersteuningsmiddelen en de behaalde resultaten.

Bijlage 1 Begrippenlijst

Arrangement	Extra onderwijsondersteuning op maat, met inzet van (bovenschoolse) voorzieningen, expertise en financiën. Een arrangement kan variëren van licht curatief en tijdelijk van aard tot intensief en langdurend of structureel van aard. Een <i>onderwijs- en zorgarrangement</i> betreft altijd een samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg.
Basisondersteuning	Het door het samenwerkingsverband afgesproken geheel van preventieve en licht curatieve interventies die binnen de ondersteuningsstructuur van de school – eventueel samen met ketenpartners - planmatig en op een overeengekomen kwaliteitsniveau worden uitgevoerd.
Basiskwaliteit	Inspectienorm: leerprestaties (primair onderwijs) en opbrengsten (voortgezet onderwijs) zijn ten minste voldoende en het Onderwijsleerproces of de Zorg en begeleiding voldoet op de kernindicatoren.
Clusterindeling speciaal onderwijs	Cluster 1: Visueel gehandicapte kinderen. Cluster 2: Auditief en communicatief gehandicapte kinderen, dove kinderen, slechthorende kinderen, kinderen met ernstige spraakproblemen. Cluster 3: Lichamelijk gehandicapte kinderen, verstandelijk en meervoudig gehandicapte kinderen, langdurig zieke kinderen. Cluster 4: Kinderen met ernstige gedragsproblemen.
Extra ondersteuning	Alle vormen van onderwijsondersteuning die de basisondersteuning overstijgen. Binnen 'extra ondersteuning' kunnen verschillende typeringen voor het aanbod worden gebruikt, zoals breedte- en diepteondersteuning, lichte en zware ondersteuning of een indeling in zwaartecategorieën.
Ketenpartners	Lokale/regionale instanties die een bijdrage (kunnen) leveren aan een sluitende keten jeugd en onderwijs, zoals bijvoorbeeld: scholen, (bureau) jeugdzorg, peuterspeelzalen/kinderdagverblijven, (school)maatschappelijk werk, politie, justitie, jeugdgezondheidszorg/GGD, Jeugd-ggz, AMK, (sport)verenigingen, leerplicht, RMC-functie, verslavingszorg, buitenschoolse opvang, welzijnswerk en zorgaanbieders in het kader van de AWBZ.
Onderwijsondersteuningsprofiel	De door het samenwerkingsverband vastgestelde omschrijving van de basisondersteuning en de eventuele extra ondersteuning die een individuele school – eventueel in samenwerking met ketenpartners - biedt.
Regionaal onderwijsondersteuningsplan	Beleidsdocument van het samenwerkingsverband dat laat zien op welke wijze een dekkend aanbod van onderwijsondersteuning in de regio wordt gerealiseerd. In het ondersteuningsplan zijn ten minste de ondersteuningsprofielen van de scholen opgenomen en het door het samenwerkingsverband vastgestelde (ambitie)niveau van basisondersteuning dat voor alle scholen geldt.
Referentiekader	Het geheel van werkwijzen en afspraken waarnaar schoolbesturen en samenwerkingsverbanden zich richten bij de vormgeving van passend onderwijs.
Zorgplicht	Juridisch begrip dat de verantwoordelijkheid voor het bereiken van een wettelijke omschreven doel tot uitdrukking brengt. In het kader van passend onderwijs ligt de zorgplicht bij het bevoegd gezag van de school en is van toepassing op leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en die niet zonder meer het onderwijs kunnen doorlopen.

Bijlage 2 Afkortingen

AB	Ambulante begeleiding
AMK	Advies- en meldpunt kindermishandeling
AOC	Agrarische onderwijscentra
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
CGB	Commissie Gelijke Behandeling
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
LEA	Lokale educatieve agenda
LGF	Leerlinggebonden financiering
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
OCW	Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OOGO	Op overeenstemming gericht overleg
PCL	Permanente Commissie Leerlingzorg
PGB	Persoonsgebonden budget
PO	Primair onderwijs
PrO	Praktijkonderwijs
REC	Regionale Expertisecentrum
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie
ROC	Regionaal Opleidingencentrum
SBAO	Speciaal basisonderwijs
SO	Speciaal onderwijs
SOSO	Stichting ondersteuning scholen en onderwijs
SWV	Samenwerkingsverband
VO	Voortgezet onderwijs
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
WBP	Wet bescherming persoonsgegevens
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
WEC	Wet op de Expertisecentra
WGBH/CZ	Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WMS	Wet medezeggenschap scholen
WOOS	Wet overige OCW-subsidies
WOR	Wet op de ondernemingsraden
WOT	Wet op het onderwijstoezicht
WPO	Wet op het primair onderwijs
WSNS	Weer samen naar school
WVO	Wet op het voortgezet onderwijs
ZAT	Zorg- en adviesteam
ZVW	Zorgverzekeringswet